

38. B Ö L Ü M

Yaşlı Bakımında Kurumsal İhmal ve İstismar

Duygu BUĞA¹
Ceren DULMAN²
Gökhan ORAL³

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü tarafından “güven beklentisinin olduğu herhangi bir ilişkide meydana gelen, yaşlıda sıkıntıya neden olan veya yaşlıya zarar veren, uygun eylem eksikliği ya da tek veya tekrarlanan eylem veya eylemler” olarak tanımlanan⁽¹⁾ ve dünyada 65 ve daha büyük yaştaki bireyleri kapsayan yaşlı nüfus ile ilişkili olan yaşlı ihmal ve istismarı, ciddi sonuçları olan önemli fakat önlenemez ve müdahale edilebilir bir halk sağlığı sorunudur. Ancak yaşlıların ihmal ve istismarı, 1970’li yıllarda dikkat çekmeye başlamıştır². Yaşlı ihmal ve istismarının en çok oluşabileceği yerler arasında yaşlının kendi evi, hastaneler ve yaşlı bakım kurumları sayılmaktadır³.

Türkiye’de yakın bir zamana kadar yaşlı bakımı bir sorun alanı olarak değerlendirilmediğinden, yaşlının aile içinde ve aile yanında bakımı desteklenmiş ancak yaşlının aile yanında bakımı, toplumsal değişimlerin ve gelişmelerin etkisiyle yerini alternatif modeller ile profesyonel bakıma bırakmıştır⁴. Günümüzde birey-

lerin ev ortamında yaşamlarını sürdürmelerine yardımcı olmak üzere evde bakım hizmetine öncelik verilmekle birlikte gündüzlü bakım hizmetleri ile bakımevleri, huzurevleri/yaşlı bakım kuruluşları, yaşlı konutları ve tatil köyleri gibi kurumsal bakım hizmetleri gelişmeye devam etmektedir⁵.

Yaşlılara yatılı olarak bakım hizmeti sunan yaşlı bakım kurumlarından hizmet alan bireyler ortak bir yaşam alanını paylaşarak 24 saat bakım ve gözetim hizmetinden yararlanmakta, tüm yemek, temizlik ve tedavileri kurum personeline yapılmakta, ayrıca farklılık göstermekle birlikte 24 saat hemşireye ve bazı günlerde doktora erişim imkânı bulmaktadırlar⁶. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının internet sitesinde yer alan verilerine göre, 2021 yılı itibarıyla Türkiye’de Bakanlığa bağlı 153 yaşlı bakım kuruluşunda 13.868, diğer kamu kuruluşlarına (belediye vb.) ait 24 yaşlı bakım kuruluşunda 2.428, 248 özel yaşlı bakım kuruluşunda ise 10.718 olmak üzere toplam 27.014 kişiye kurum bakımı hizmeti verilmektedir.

¹ Sosyal Psikolog Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji Bölümü, duygubuga@gmail.com

² Psk., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji, cerendulman@hotmail.com

³ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Adli Tıp ABD, gokhanoral@gmail.com

Kaynaklar

1. World Health Organization (2017). *Elder Abuse Fact Sheet 357*. Geneva: World Health Organization.
2. Uysal, O.A. (2002). Dünyada Yaygın Bir Sorun: Yaşlı İstismarı ve İhmali. *Aile ve Toplum*, 2(5), 43-49.
3. Arpacı, F. ve Bakır, B. (2017). Yaşlı İstismarı ve İhmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(3), 691-703.
4. Nazlier-Keser, E.N. (2020). Yaşlı Bakım Uygulamalarındaki Etik Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 303-333.
5. Karakuş, B. (2018). *Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu*. Ankara: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
6. Ceylan, H., Ayar, M. ve Günel, Z. (2015). Küresel ve Yerel Perspektiften Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar ve Uygulamalar. M. Şentürk ve H. Ceylan (ed.), *İstanbul’da Yaşlanmak: İstanbul’da Yaşlıların Mevcut Durumu Araştırması* (61-106). İstanbul: Açılım Kitap.
7. Çayır, K. (2012). Yaşlılık / Yaşa Dayalı Ayrımcılık. K. Çayır ve M. Ayan (ed.), *Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (163-174). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
8. Tuncel, G. ve Uzun, H. (2019). Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar Üzerine Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 309-333.
9. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (2006). Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi Özet Rapor (Nitel ve Nicel Araştırma Bulguları Özeti) İkras No: 4638 TU. Ankara: Sosyal Riski Azaltma Projesi Koordinasyon Birimi.
10. Goergen, T.A. (2004). Multi-method Study on Elder Abuse and Neglect in Nursing Homes. *The Journal of Adult Protection*, 6(3), 15-25.
11. Arpacı, F. ve Cantekin, Ö.F. (2019). Yaşlı Bakıcılarının Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 734-747.
12. Mandıracıoğlu, A. ve Çam, O. (2004). Huzurevi Çalışanlarının Sorunları ve Yaşlılar Hakkında Görüşleri. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(1), 29-32.
13. Yon, Y., Ramiro-Gonzalez, M., Mikton, C. R., Huber, M. & Sethi, D. (2018). The Prevalence of Elder Abuse in Institutional Settings: A Systematic Review and Meta-analysis. *European Journal of Public Health*, 29(1), 58-67.
14. McDonald, L. (2017). Ageism and Elder Mistreatment: Talking the Talk But Not Walking the Walk. T. D. Nelson (ed.), *Ageism: Stereotyping and Prejudice Against Older Persons* (135163). Boston: Boston Review.
15. Band-Winterstein, T. (2013). Health Care Provision for Older Persons. *Journal of Applied Gerontology*, 34(3), 113-127.
16. Halpern, H. and McKimm, J. (2009). Supervision. *British Journal of Hospital Medicine*, 70(4), 226-229.
17. Herman, J. (2007). *Travma ve İyileşme*. Çev. T. Tosun. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
18. Zhang, Z., Schiamburg, L. B., Oehmke, J., Barboza, G. E., Griffore, R. J., Post, L. A. & Mastin, T. (2010). Neglect of Older Adults in Michigan Nursing Homes. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 23(1), 58-74.
19. Mezuk, B., Rock, A., Lohman, M. C. & Choi, M. (2014). Suicide Risk in Long-term Care Facilities: A Systematic Review. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 29(12), 1198-1211.
20. Demirci Aksoy, A. ve Günay, G. (2017). Yaşlıların Barınma İhtiyacına Alternatif Olarak Sürdürülebilir Yaşlı Köyleri. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 1-19.
21. Karaca, F. (2010). Huzurevinde Kalan Yaşlıların Hayata Bakış Açuları ve Gelecekle İlgili Beklentileri. *Aile ve Toplum*, 6(22), 50-72.
22. İçli, G. (2004). Huzurevinde Kalan Yaşlılar Üzerine Bir Araştırma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 5-24.
23. Karataş, Z. (2017). *Sosyal Hizmette Uygulama Alanları*. İstanbul: AUZEF Kitap.
24. Demir Çelebi, Ç. ve Yukay Yüksel, M. (2014). Yaşlılık ve Yaşlılara Sunulan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarına Bir Bakış. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 175-202.